

KBD

Klinička bolnica Dubrava

Čimbenici rizika i srčanožilne bolesti u obiteljima poginulih u ratu u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini

Mijo Bergovec¹, Vjekoslava Raos¹, Hrvoje Vražić¹, Mirjana Vasilj², Ivan Vasilj³, Marko Bergovec⁴, Tina Katić¹, Mario Udovičić¹, Zumreta Kušljugić⁵, Elnur Smajić⁵

¹Zavod za bolesti srca i krvnih žila, Klinika za unutarnje bolesti, Medicinski fakultet - KB Dubrava, Zagreb

²Klinika za unutarnje bolesti, Medicinski fakultet - KB Mostar, Mostar

³Katedra za epidemiologiju, Medicinski fakultet, Mostar

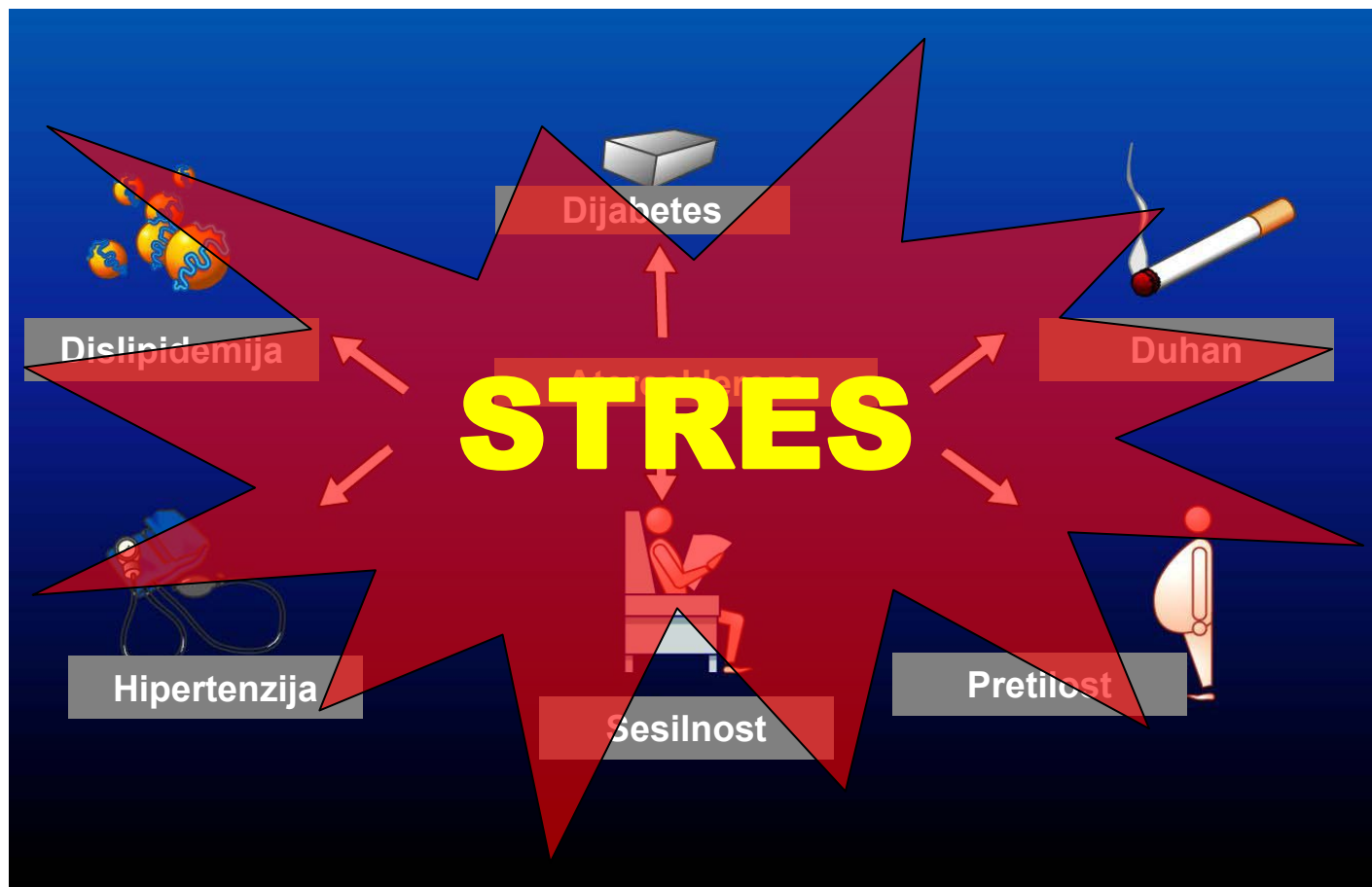
⁴Klinika za ortopediju, Medicinski fakultet - KBC Zagreb, Zagreb

⁵Odjel za kardiologiju, Klinika za unutarnje bolesti, UKC Tuzla, Tuzla

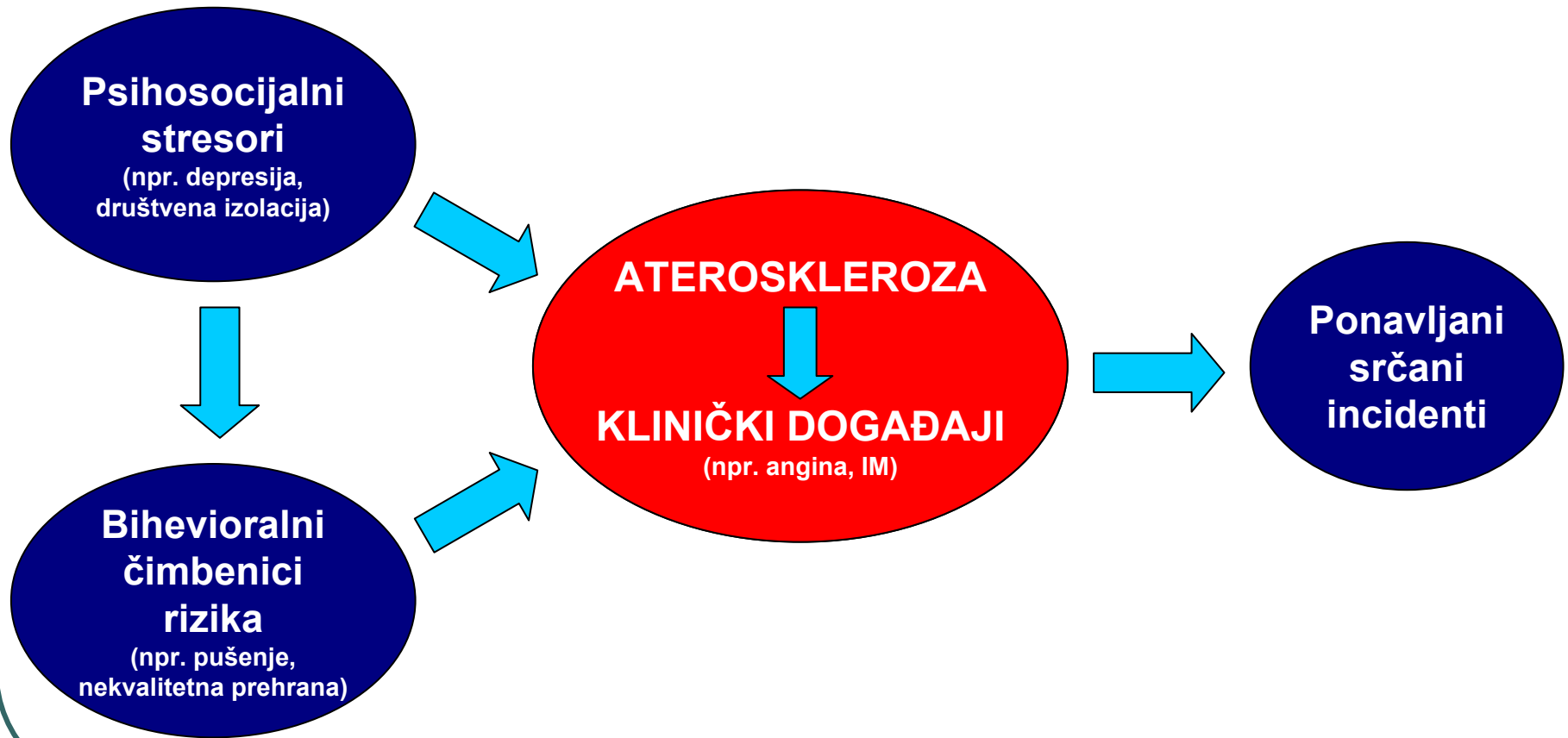
Simpozij "Kardiovaskularno zdravlja – Javnozdravstveni aspekti sekundarne prevencije i rehabilitacije"

Zagreb, Hrvatska, 30. studeni 2007. g.

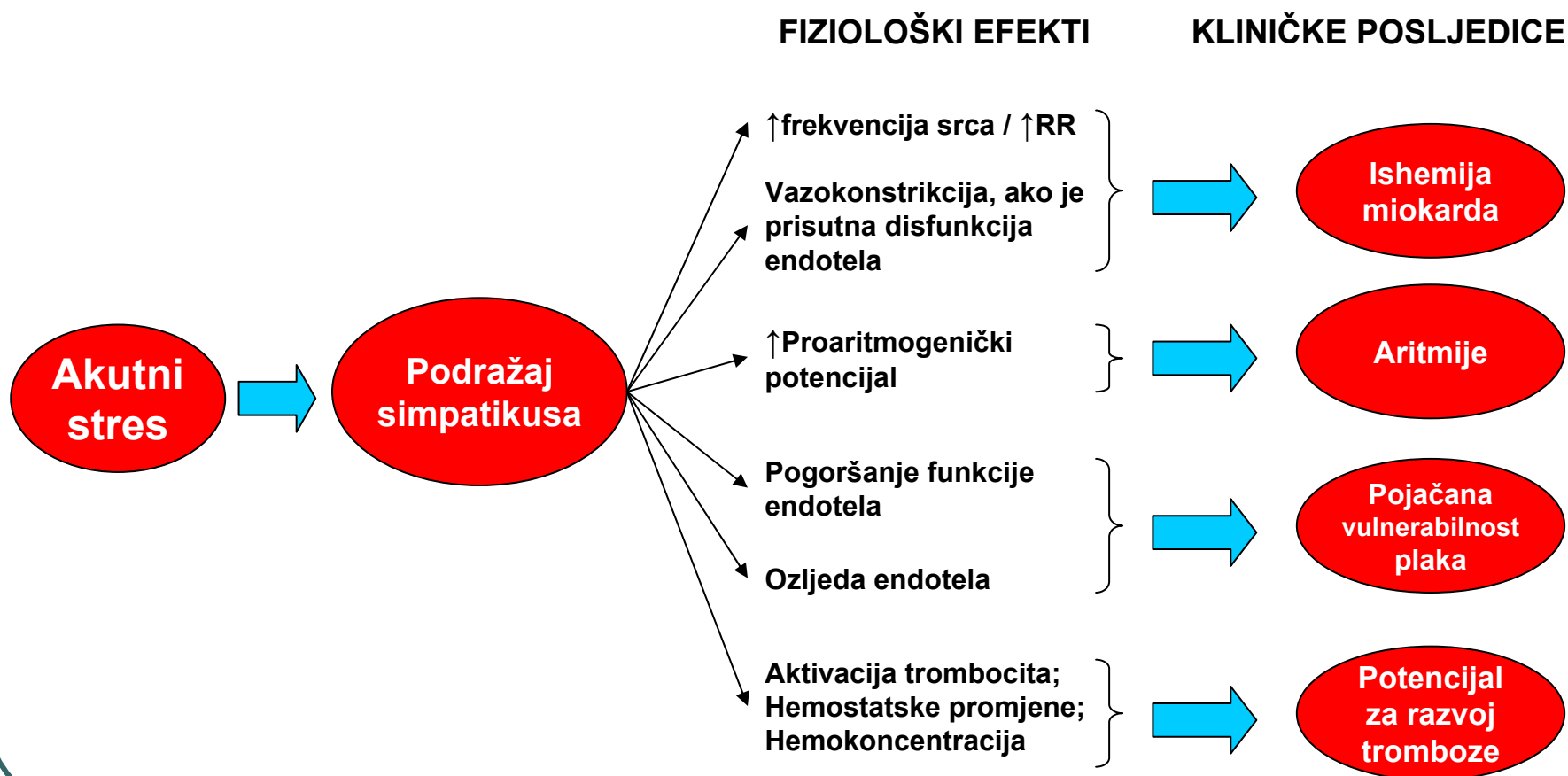
Ateroskleroza

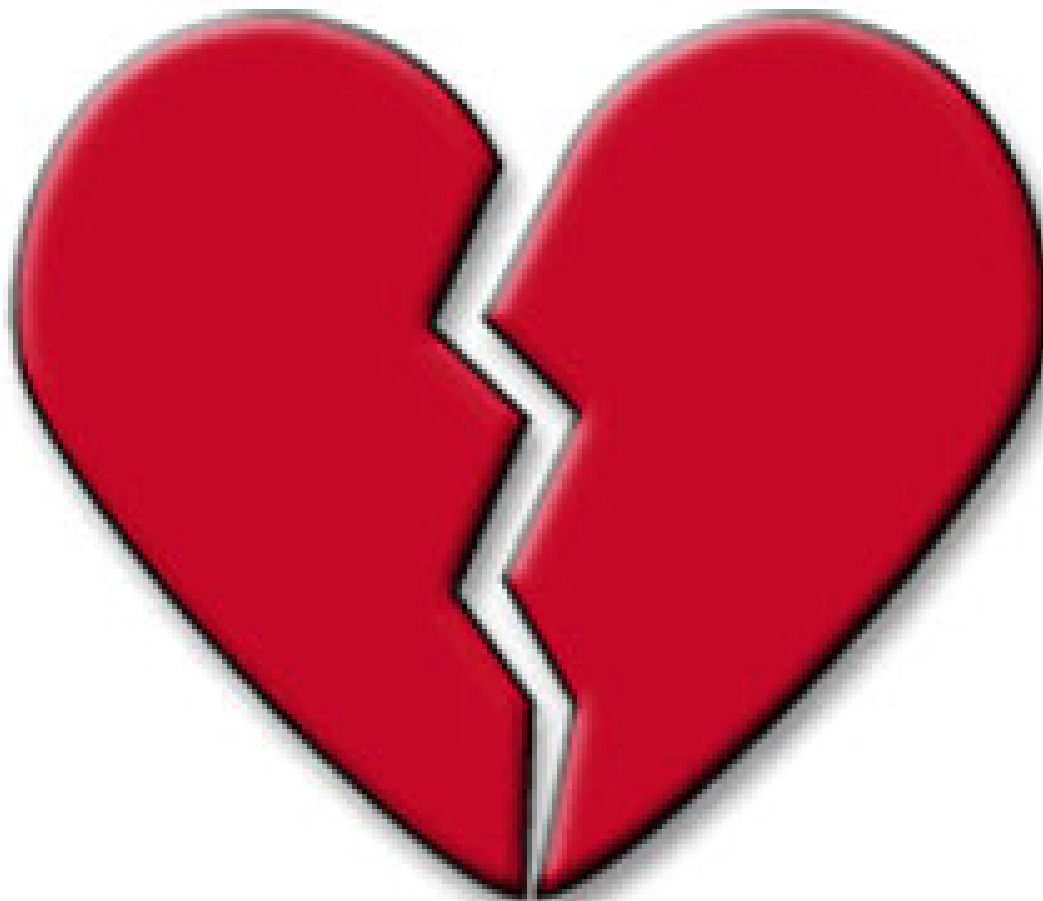
Psihosocijalni čimbenici i ateroskleroza

Patofiziologija akutnog stresa

Stres u svakodnevnom životu

Vrste stresa – prema trajanju

- Akutni stres
 - Čak do mjesec dana, najčešće unutar jednog dana (minute-sati)
- Subakutni stres
 - Nekoliko mjeseci
- Kronični stres
 - Više mjeseci i godina

Akutni stres

- Posebno su istraživani događaji koji utječu na veliki broj ljudi u točno određenim područjima:
 - Potres
 - Rat
 - Nogometne utakmice

Akutni stres – potresi

- Prvih 5 dana nakon potresa u Ateni 1981. g. zabilježen je povećan broj srčanih smrti, posebice u muškaraca (no bez povećanja smrti zbog malignoma ili drugih uzroka)
- Tjedan dana nakon potresa u Northridgeu (J. Kalifornija), 35%-tno povećanje prijema zbog akutnog srčanog infarkta u odnosu na tjedan dana prije potresa
- Povećana smrtnost od akutnog srčanog infarkta i povećanje prijema nakon potresa u Thessaloniki, i Hanshin-Awaji okrugu u Japanu

Akutni stres – ratovi

- U siječnju 1991. g., tijekom najjačih gađanja Izraela iračkim projektilima, dvostruko veći broj prijema nego inače zbog akutnog srčanog infarkta u Tel Avivu
- U Zagrebu je 1991. g. zabilježena puno viša incidencija akutnog srčanog infarkta nego u mirnodopskim razdobljima
- U ratu u BIH 1992.-1995. g. zabilježen je značajan porast slučajeva akutnog srčanog infarkta

Akutni stres – nog. utakmice

- Povećan mortalitet muškaraca od srčanog infarkta i moždanog udara na dan važne nogometne utakmice (nizozemska momčad na Europskom prvenstvu 1996. g.); drugo istraživanje – značajan porast smrtnosti od akutnog srčanog infarkta i moždanog udara na dan izgubljene domaće utakmice (RR 1.28, 95%CI); nisu uočene promjene u mortalitetu žena u oba istraživanja
- 25% povećanje rizika prijema zbog akutnog srčanog infarkta na dan utakmice (engleska momčad na Svjetskom prvenstvu 1998. g.)

Kronični stres

- Najčešće proučavan
- Uključuje i kategorije – uzroke akutnog stresa (kada su dugotrajni)
- Pretežno psihosocijalni čimbenici
 - Jednakost pri definiranju ili mjerenju?
 - Interpretacija i mjerenje često subjektivni?
 - Teško provedivo kvalitetno istraživanje sa kvalitetnim praćenjem

Kronični stres – najčešći uzroci

- Kronični životni stres
 - Stres na poslu
 - Stres u obiteljskom životu
 - Veliki životni događaji i financijski stres
- Osobnost i karakterne crte
 - Npr. nemogućnost kontroliranja događaja
- Nedostatak društvene potpore
 - Najčešće društvena izolacija
- Socioekonomski status
- Depresija
- Anksioznost

Kronični stres – kronični životni stres

- Veliki životni događaji i financijski stres
 - Zbivanje jednog (ili više) velikog životnog događaja u godini prije nastupa akutnog srčanog infarkta i nezadovoljstvo s vlastitom financijskom situacijom su bili dvostruko češći kod muškaraca, no bez značajne razlike u žena
 - Smrt člana obitelji, posebno djeteta je povezana s povećanim rizikom za razvoj akutnog srčanog infarkta

Kronični stres – anksioznost

- Povećana razina anksioznosti je povezana sa naglom srčanom smrću, a ne sa akutnim srčanim infarktom

Rat u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991-1995

- Zajedničke karakteristike:
 - u mnogim obiteljima poginuli članovi
 - kardiovaskularne bolesti glavni uzrok smrti (oko 50%)
 - nacionalni i internacionalni interes
 - razvoj čimbenika rizika i ishemijske bolesti srca
 - obitelji poginulih branitelja
 - zatvorenici u koncentracijskim logorima

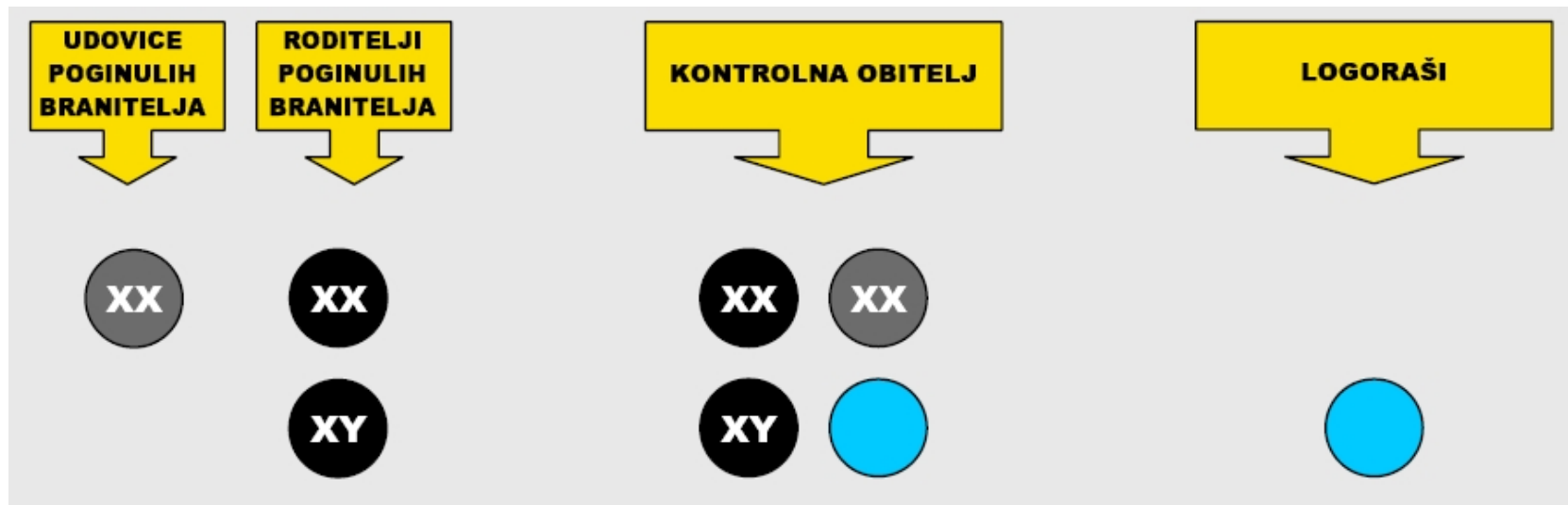
Zajednički projekt – 3 cjeline

- Prijava na MZOS i FP7
- 1. cjelina
 - Zagreb
 - Osijek
 - Split
 - Slavonski Brod
- 2. cjelina
 - Mostar
- 3. cjelina
 - Tuzla

Ciljevi projekta

- analiza razine depresije, žalosti, dugoročnog stresa i utjecaja istog kod populacije izložene trajnom stresu i psihotraumi (poginuće člana obitelji, zatočeništvo i mučenje u koncentracijskim logorima)
- utjecaj tog stresa na povećavanje čimbenika rizika za razvoj akutne i/ili kronične ishemijske bolesti srca – posebice razlike u odnosu na populaciju koja nije izložena kontinuiranom stresu i traumi tolike dimenzije
- razlike između kontinentalnih i priobalnih populacija
- praćenje ishoda kroz 4 godine (srčanožilna događanja – hospitalizacije, komplikacije, smrt).

Promatrane skupine u projektu

Za kraj...

HVALA NA PAŽNJI!

Rp. Manje stresa!